

GÜNEY OSETYA MESELESİNİN GÖLGESİNDE GÜRCÜ-OSET TOPLUMSAL İLİŞKİLERİ VE GÜNDELİK BARIŞIN İZLERİ

İbrahim Fevzi GÜVEN*

ÖZ

Kafkasya'nın karmaşık etnik, siyasi ve tarihsel dinamiklerinin bir yansıması olan Güney Osetya meselesi, toprak bütünlüğünü tesis etmek isteyen Gürcistan, ayrılıkçı eğilimlere sahip Güney Osetya ve bölgesel çıkarlarını korumak için Güney Osetya'ya siyasi, askeri ve ekonomik destek sunan Rusya denklemine varlığını korumaktadır. Bu çalışmada, siyasi ve teritoryal anlaşmazlıkların çözümü konusunda belirsizliğin sürdüğü Güney Osetya meselesi Gürcü-Oset toplumsal ilişkileri bağlamında ele alınmıştır. Çalışmanın kavramsal çerçevesi, barış inşasında yerel aktörlerin rolüne ve önemine dikkat çeken, toplumsal düzeydeki tutum ve davranışların barış ve uzlaşma çabaları için umut vaat edebileceğini savunan gündelik barış yaklaşımına dayanmaktadır. Bu bağlamda, Güney Osetya meselesinin Gürcü-Oset ilişkilerinde günlük yaşamda nasıl yansıma bulduğunun ve toplumsal ilişkilerin barış ve uzlaşma için taşıdığı potansiyelin keşfedilmesi amaçlanmıştır. Nitel araştırma yöntemine başvurularak, Gürcüler ve Osetler arasındaki ilişkileri ele alan çeşitli raporlar, belgeler ve akademik çalışmalardan oluşan ikincil kaynaklardan yararlanılmıştır. Elde edilen bulgular, yaşanan çatışmaların demografik yapıya, bir arada yaşama kültürüne ve karşılıklı güven ilişkilerine olumsuz yansımaları olmasına rağmen Gürcü ve Osetler arasında toplumsal düzeyde gündelik barışın izlerinin halen bulunduğunu göstermektedir. Toplumsal ilişkilerde çatışmaya dair hassas konulara girmekten kaçınma, bir arada yaşama kültürüne vurgu yapma ve yaşanan çatışmaların sorumluluğunu gruplar arası düşmanlıklardan ziyade belli siyasi aktörlere yüklemeye gibi tutumlar Gürcü-Oset ilişkilerindeki gündelik barış pratikleri arasında sıralanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Gündelik Barış; Güney Osetya, Gürcistan; Rusya, Çatışma Çözümü

GEORGIAN-OSSETIAN SOCIETAL RELATIONS AND SIGNS OF EVERYDAY PEACE UNDER THE SHADOW OF THE SOUTH OSSETIA QUESTION

ABSTRACT

The South Ossetia conflict, which reflects the complex ethnic, political, and historical dynamics of the Caucasus, continues to pit Georgia, which seeks to preserve its territorial integrity, against South Ossetia, which has separatist tendencies, and Russia, which supports South Ossetia politically, militarily, and economically in order to protect its regional interests. The study analyzes the South Ossetia conflict, where the resolution of political and territorial disputes remains uncertain, in light of Georgian-Ossetian societal relations. Drawing on the concept of everyday peace, which emphasizes the significance of local actors in peacebuilding, this study argues that attitudes and behaviors at the grassroots level can be promising for peace and reconciliation efforts. In this regard, it aims to explore how the South Ossetia conflict is reflected in everyday Georgian-Ossetian relations and the potential of such relations for peace and reconciliation. Using qualitative methods, secondary sources, including various reports, documents and academic studies on Georgian-Ossetian relations, were used. The findings show that despite the negative impact of the conflicts on the demographic composition, culture of coexistence, and mutual trust, there are still signs of everyday peace between Georgians and Ossetians. Attitudes such as avoiding sensitive issues related to the conflict, emphasizing the culture of coexistence, and attributing responsibility for the conflicts to political actors rather than to intergroup hostilities were listed among the practices of everyday peace in Georgian-Ossetian relations.

Keywords: Everyday Peace; South Ossetia, Georgia; Russia, Conflict Resolution

Makale Gönderim Tarihi: 23.01.2025

Yayına Kabul Tarihi: 23.06.2025

* Dr. Öğr. Üyesi, Karabük Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, KARABÜK; ORCID: 0000-0001-8616-947X, E-posta: ibrahimguven@karabuk.edu.tr

Giriş

Kafkasya'nın karmaşık etnik, siyasi ve tarihsel dinamiklerinin bir yansıması olan Güney Osetya meselesi, Gürcistan içindeki yerel aktörlerin yanında Rusya başta olmak üzere bölgesel güçlerin de dâhil olduğu, çözümsüzlüğe saplanıp kalmış bir kriz görünümü taşımaktadır. 2008 yılında yaşanan Rusya-Gürcistan savaşıyla birlikte daha da derinleşen bu kriz, toprak bütünlüğünü tesis etmek isteyen Gürcistan, ayrılıkçı eğilimlere sahip Güney Osetya ve bölgesel çıkarlarını korumak için Güney Osetya'ya siyasi, askeri ve ekonomik destek sunan Rusya denklemine varlığını korumaktadır. Devletler düzeyinde ve siyasi süreçler bağlamında ele alındığında, Güney Osetya meselesinin çözülmesi oldukça zorlu çatışmalardan (*intractable conflicts*) biri olduğu öne sürülebilir. Nitekim gerek yerel ve bölgesel aktörler gerekse uluslararası toplum tarafından donmuş halde bekleyen ancak her an yeniden alevlenebilecek bu çatışmanın çözümü ve sürdürülebilir bir barışın inşası ile ilgili kayda değer çabaların ortaya konulduğu söylenemez. Akademik açıdan bakıldığında da Güney Osetya'da yaşanan anlaşmazlıklar ve çatışma süreçleriyle ilgili pek çok önemli analiz ortaya konulmuş olsa da çatışma çözümü ve barış inşasının nasıl gerçekleşebileceğinin yeterince ele alınmadığı görülmektedir. Bunun yanında, Gürcü ve Oset toplumlarının birbirlerine karşı tutumları üzerinden barış ve uzlaşma çabalarının değerlendirildiği bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Bu çalışmada, Güney Osetya meselesinin siyasi ve teritoryal boyutları yerine, Gürcü-Oset ilişkileri bağlamında toplumsal boyutu ele alınmıştır. Siyasi aktörler ve karar alıcılar düzeyinde soruna çözüm bulunmasının zorluğu kabul edilmekle birlikte, toplumsal ilişkiler düzeyinde de benzer bir tablonun var olup olmadığı sorgulanmıştır. Barış çalışmalarında son dönemlerde öne çıkan yeni yaklaşımlardan biri olan gündelik barış, çözümsüzlük çıkmazına girmiş çatışma örneklerinde dahi toplumsal ilişkilerde, günlük yaşamın akışı içinde barışın izlerine rastlanılabileceğini öne sürmektedir. Çatışan gruplara mensup sıradan insanlar, gündelik hayatlarında grup içi ya da gruplar arası ilişkilerde çatışmanın yarattığı gerilimlerden uzak durmak ve barışçıl ilişkiler geliştirmek için bazı tutum ve davranışlara yönelebilmektedir. Gündelik barış yaklaşımında uluslararası müzakereler, arabuluculuk girişimleri, siyasi elitler ve diplomatlar düzeyinde yürütülen süreçler yukarıdan aşağı (top-down) barış inşası çabaları, çatışmanın öznesi olan toplumların gündelik hayatta birbirlerine yönelik barışçıl tutum ve davranışları ise aşağıdan yukarı (bottom-up) barış inşası olarak değerlendirilmektedir. Çoğu çatışma örneğinde siyasi düzeyde yürütülen süreçlere odaklanılırken toplumsal düzeyde var olan gündelik barış potansiyeli gözden kaçırılabilir. Çalışmanın amacı, Güney Osetya çatışmasına çoğu zaman ihmal edilen gündelik barış perspektifinden bakarak, Gürcü-Oset toplumsal ilişkilerinin barış ve uzlaşma adına taşıyabileceği potansiyeli keşfetmektir. Bunun yanında, çatışma sürecinin söz konusu iki toplumun bir arada yaşama kültüründe ve birbirlerine yönelik bakış açılarına etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çerçevede çalışmada cevap aranan araştırma sorusu, "Güney Osetya anlaşmazlığı ve yaşanan çatışmalar Gürcü-Oset toplumsal ilişkileri bağlamında nasıl bir yansıma bulmaktadır?" şeklinde ifade edilebilir.

Kavramsal çerçeve olarak toplumsal aktörlerin önemine dikkat çeken gündelik barış yaklaşımından hareket edilen çalışmada, nitel araştırma yöntemine başvurularak Güney Osetya meselesine ve Gürcü-Oset toplumsal ilişkilerine dair ikincil kaynakların incelenmesine dayalı bir analiz ortaya konulmuştur. Özellikle toplumsal ilişkilerin mercek altına alındığı bu tür bir çalışmada, ele alınan bölgede saha araştırması yapıl(a)mamış olması ve böylece katılımcı göz-

lem ve mülakatlar gibi birincil veri kaynaklarından mahrum olunması çalışmanın en büyük sınırlılıklarındandır. Ancak bu sınırlılığı kısmen de olsa giderebilmek adına, Gürcü-Oset ilişkilerini ele alan daha önce yapılmış saha araştırmalarının verilerinden ikincil kaynak olarak mümkün olduğunca yararlanılmıştır. Bunun yanında, Güney Osetya sorununun toplumsal boyutuna yer veren belgesel ve haber gibi görsel kaynaklardan yararlanılarak veri toplama aşamasında sahadan birincil kaynaklar elde edememenin yarattığı eksiklik nispeten giderilmeye çalışılmıştır.

Kavramsal Çerçeve: Barış Çalışmalarında Yerel Aktörlere Odaklanan Yaklaşımlar

1990'lı yılların başlarından itibaren Afrika'dan Asya'ya, Balkanlardan Ortadoğu'ya dünyanın dört bir yanında iç çatışmaların artışına şahit olunurken, söz konusu çatışmaların çözümüne ve barış inşasına yönelik öne çıkan temel yaklaşım, uluslararası müdahalecilik ve çatışma yaşanan ülkelerde barışı sağlamanın yolunun liberal ve demokratik kurumların tesis edilmesi olduğu düşüncesine dayanan liberal barış inşası olmuştur. Bu yaklaşım, uluslararası toplumun müdahaleleriyle liberal kurumları, demokratikleşmeyi, etkili bir sivil toplumu, hukukun üstünlüğünü ve serbest piyasa ekonomisini tesis edecek çeşitli standartlaştırılmış düzenlemelerin oluşturulabileceği ve böylece sürdürülebilir barışın sağlanabileceği görüşünü yansıtmıştır. Fakat Bosna-Hersek ve Kosova'dan Doğu Timor'a, Sierra Leone, Haiti ve Burundi'den Irak ve Afganistan'a kadar pek çok çatışma örneğinde büyük umutlarla uygulamaya konulan liberal barış inşası girişimleri barış ve istikrarın sağlanmasında beklenen düzeyde başarıya ulaşamamıştır (Campbell, Chandler ve Sabaratnam, 2011, s. 1; Newman, Paris ve Richmond, 2009; Paris, 2010, s. 337).

Liberal barış inşasının uygulama alanı bulduğu pek çok çatışma sonrası ülkede kalıcı barışın sağlanmasında beklenen düzeyde başarılı olamaması, barış çalışmalarının kurucu isimlerinden olan Johan Galtung'un (1969, 2011) kavramsallaştırmasına başvurulursa doğrudan şiddetin sona ermesi ve negatif barışın sağlanmasında büyük ölçüde etkili olsa da yapısal şiddet unsurlarını gidermekte ve böylece pozitif barışı sağlamada yetersiz kalması, barış inşasında, post-liberal (Chandler, 2010; Richmond, 2009a) yaklaşımların gündeme gelmesini beraberinde getirmiştir. Son yıllarda liberal barış inşasının eksikliklerini ortaya koyan (Eminoğlu ve Aydın, 2021; Samuels, 2006), meşruiyetini sorgulayan (Chandler, 2000, 2006; Mac Ginty, 2008; Richmond, 2007) ve alternatif yaklaşımlar geliştiren eleştirel ekole mensup pek çok yazarın ortak noktası, şimdiye kadar barış inşası süreçlerine hâkim olan yukarıdan aşağı (top-down) yaklaşımın yerel aktörleri dışarıda bırakmasına, onların düşüncelerini ve eylemlerini barış sürecine dahil etmemesine, kısacası yerelin fail/özne konumunun görmezden gelinmesine karşı çıkmalarıdır (Autesserre, 2017; Chandler, 2010; Mac Ginty ve Richmond, 2013, ss. 763-764). Bu bağlamda son dönemlerde devletler ve uluslararası örgütler gibi geleneksel kurumların, uluslararası ve ulusal elitlerin barış süreçlerinde baskın konumunu sorgulayan ve barışın yerel dinamiklerine odaklanan "yerele dönüş" (*local turn*) literatürü oluşmuştur (Leonardsson ve Rudd, 2015). Bu yeni literatürün önde gelen araştırmacılarından olan Roger Mac Ginty ve Oliver Richmond'ın (2013) deyimiyle barış inşasında yerele olan ilgide bir "Rönesans dönemi" yaşanmaya başlamıştır.

Esasında barış inşasında yerel unsurların önemine değinen ilk çalışmalar, liberal barış inşasının çatışma örneklerinde geniş bir uygulama alanı bulduğu 1990'lı yıllardan itibaren ortaya konulmaya başlanmıştır. Yerel aktörler ve kültürlerin barış inşasında aktif rol oynaması gerektiğini vurgulayan bu ilk dönem çalışmalarda, uluslararası toplumun yerel halkları sadece

barış inşasının alıcıları olarak görmeyi bırakıp yerel barış inşacılarını desteklemesi, güçlendirmesi ve barışın yerli sosyokültürel yapılar ve uygulamalar üzerine inşa edilmesi için çaba göstermesi gerektiği öne sürülmüştür (Boulding, 2000; Curle, 1994; Fetherston ve Nordstrom, 1995; Lederach, 1997; Nordstrom, 1997; Rupesinghe, 1995). 2000’li yıllardan itibaren, barış inşası girişimlerinde yerel aktörlerin ve kültürlerin ihmal edilmemesi çağrısının kısmen karşılık bulduğu ve uluslararası barış operasyonlarında yerel aktörlerin kapasitesinin geliştirilmesi (*building local capacity*), barış inşası ve devlet inşasında yerel sahiplik (*local ownership*) ve katılımının, sivil toplumun desteklenmesi gibi konuların gündeme alınmaya başlandığı görülmüştür. Birleşmiş Milletler başta olmak üzere küresel barış ve güvenliğin tesis edilmesi için faaliyetler yürüten çeşitli uluslararası örgütler ve Avrupa Birliği gibi bölgesel örgütler ve çeşitli kurumlar, barış inşasında yerel aktörlerin ve pratiklerin daha fazla rol almasını sağlamak için kararlar, politika belgeleri ve projeler ortaya koyarak bu konudaki istekliliğini göstermeye başlamıştır.

Çalışmanın kavramsal çerçevesini oluşturan gündelik barış yaklaşımı, barış ve çatışma çalışmalarında devlet altı düzeydeki yerel/toplumsal aktörlerin failliğini (*agency*) ve önemini vurgulayan söz konusu eleştirel araştırma gündeminin ve yerele dönüş çağrısının içerisinde yer almaktadır (Brewer, 2010; Justino, Brück ve Verwimp, 2013; Mac Ginty, 2014; Richmond, 2009a). Gündelik barış, diğer aşağıdan yukarı (*bottom-up*) yaklaşımlar gibi, çatışma yaşamış toplumlara yönelik yukarıdan aşağı, standartlaştırılmış uygulamalara, tabana nüfuz etmekte yetersiz ya da isteksiz olan aktörlere, resmî kurumlara ve çatışma çözümü teknokratlarına odaklanan bakış açısına karşı bir denge sağlamayı amaçlamaktadır (Mac Ginty, 2014, s. 549; Mac Ginty ve Firchow, 2016, ss. 311-312). Bu çerçevede, yerelin pratikleri ve anlatılarını da barış ve çatışma analizlerine ve barış inşası uygulamalarına dahil edilmesini savunmaktadır (Mac Ginty ve Firchow, 2016, s. 309).

Gündelik Barış

Gündelik barış, çatışan gruplara bölünmüş toplumlarda (*divided societies*) bireyler ve gruplar tarafından çatışma ve kimliksel gerginliklerle başa çıkmak ya da toplumsal bölünmeler içerisinde günlük yaşamlarını sürdürebilmek için geliştirilen birtakım tutum ve davranışlardır (Mac Ginty, 2014, s. 549). Bu tutum ve davranışlar bazı durumlarda çatışmanın şiddet ve gerginlikler gibi olumsuz etkilerinden kaçınmak adına bireyler tarafından geliştirilen pratik ve pragmatik çözümlerle sınırlı, negatif barış formunda olmaktadır (Mac Ginty, 2022; Ware ve Ware, 2022). Bazen ise çatışma dinamiklerine, “Biz-Onlar” ayrımı çerçevesinde kurulmuş çatışma anlatısına meydan okuyan pozitif barış girişimi şeklinde tutum ve davranışlara rastlanılabilmektedir (Mac Ginty, 2014, s. 549). Fakat çoğu durumda gündelik barış daha çok negatif barış şeklinde kendini göstermekte, farklı gruplar aralarındaki ayrışmayı sonlandırmaya yönelik uzlaşma çabalarına girişmek yerine bir arada yaşamak zorunda oldukları için karşılıklı tolerans ve gerginliklerden uzak durma yöntemleri geliştirmektedir (Mac Ginty, 2014, s. 549).

Mac Ginty (2006, 2010), çatışma sonrası toplumların birçoğunda elitler düzeyinde sağlanan ve şiddetli çatışmaları sona erdiren barış anlaşmalarının bir barış görüntüsü oluşturduğuna, fakat etnik/dinsel topluluklar arasında uzlaşmanın sağlanamadığı ve ayrılıkların devam ettiği “ne savaş ne de barış” olarak tarif edilebilecek bir durumun ortaya çıktığına dikkat çekmiştir. Savaş ile barış arasındaki bu muğlak durumda, savaştan barışa henüz tamamlanmamış olan geçiş aşamasının getirdiği belirsizliklerle ve şiddet sona erse de bir şekilde varlığını koru-

yan etnik gerginliklerle başa çıkmak için sıradan insanlar tarafından günlük yaşamda geliştirilen birtakım yöntemler ve toplumsal düzeyde barışı tesis edebilmek için ortaya konulan yerel pratikleri ise gündelik barış şeklinde adlandırmıştır (Mac Ginty, 2014, s. 549).

Gündelik barış, başroldeki aktörlerin uluslararası örgütler, devletler, siyasi liderler, diplomatlar ya da sivil toplum örgütü temsilcileri olduğu, uluslararası barış görüşmeleri, müzakereler ve barış antlaşmalarının konu edinildiği yukarıdan aşağı barış süreçlerinden ziyade, ana aktörlerin bölünmüş toplumlardaki sıradan insanlar olduğu, gündelik yaşamdaki mikro toplumsal dinamiklere odaklanmaktadır (Mac Ginty, 2014, s. 560). Yukarıdan aşağı barış inşası çabalarının önemi kabul edilmekle birlikte, çoğunlukla resmi ve kurumsal barış inşasının gölgesinde kalan aşağıdan yukarı süreçlerin ve yerel düzeydeki barış pratikleri ve çatışma çözümü stratejilerinin de dikkate alınması gerektiği savunulmaktadır. Buna göre, bölünmüş toplumlarda kalıcı barışın inşa edilebilmesi için siyasi ve askeri elitlerin tutum ve davranışları, müzakere süreçleri, uluslararası toplumun çatışma çözümü ve barış inşasına yönelik politikalarının yanında, çatışan/çatışma yaşamış grupların toplumsal düzeyde birbirleriyle nasıl bir etkileşim ve iletişim içerisinde oldukları, birbirlerini nasıl algıladıkları, günlük yaşamlarında birbirlerine nasıl davrandıklarının da analiz edilmesi gerekmektedir (Berents ve McEvoy-Levy, 2015, s. 116; Richmond, 2009b, s. 331).

Mac Ginty (2014, ss. 555-557), gruplar arası ve grup içi ilişkilerde sıradan insanlar tarafından başvuru olan gündelik barış pratikleri için beşli bir tipoloji geliştirmiş, bunları kaçınma (avoidance), belirsizliği (ambiguity) kullanma, ritüelleşmiş kibarlık (ritualised politeness), “Biz” ve “Diğerlerini” ayırt etme (telling) ve çatışma ve ayrışmayla ilgili suçu başkasına yükleme (blame deferring) şeklinde sıralamıştır. Mac Ginty (2021) daha sonraki bir diğer eserinde, gündelik barışın zayıf biçimlerinden güçlü biçimlerine doğru üçlü bir sınıflandırma ortaya koymuştur. Buna göre bölünmüş toplumlarda bireylerin ve grupların birbirleriyle sosyal ilişkilere girmesi, sosyal ortamlarda karşılaşmasıyla sınırlı en zayıf gündelik barış biçimini sosyallik (sociality) olarak isimlendirmiştir. Bunun bir adım ötesinde karşılıklı etkileşimlerin ve mütekabiliyetin olduğu, orta düzeyde gündelik barış için karşılıklılık (reciprocity), son olarak toplumsal bölünmelere meydan okuyan, bütünleşmeye yönelik tutum ve davranışların ortaya konulduğu güçlü gündelik barış biçimi için ise birlik beraberlik (solidarity) kavramını kullanmıştır.

Gürcistan – Güney Osetya Çatışması

Gürcü-Oset toplumsal ilişkilerine dair değerlendirmelere geçmeden önce, Güney Osetya meselesinin siyasi ve teritoryal anlaşmazlık boyutlarına kısaca değinmek yerinde olacaktır. Gürcistan ve Güney Osetya, jeopolitik konumu nedeniyle tarih boyunca batısında ve doğusunda kurulan devletlerin mücadele alanı olan Güney Kafkasya bölgesinde (Asker ve Kahraman, 2016, s. 23), Rusya'nın güneyinde, Ermenistan ve Azerbaycan'ın kuzeyinde yer almaktadır. Osetler, Kafkasya bölgesine yerleşen ve İranî bir dil konuşan kadim bir halk olan Alanların soyundan gelen bir etnik grup olarak asırlardır bölgede yaşamaktadır. Benzer şekilde bölgede Gürcülerin tarihi de asırlar öncesine dayanmaktadır. Bu iki halkın ortak kaderi, topraklarının 19.yüzyılda Çarlık Rusya'sının hakimiyetine girmiş olmasıdır. Çarlık rejiminin yıkılmasıyla 1918-1921 yılları arasında kısa süreli bir bağımsızlık dönemi yaşayan Gürcistan, ardından Sovyetler Birliği'nin kontrolüne girmiştir (Suny, 1994, ss. 191-192). Bu süreçte Osetlerin Bolşeviklerin yanında yer alarak Gürcistan'a karşı savaştığı belirtilmelidir (Yenigün ve Bolat, 2007, s. 332). Savaşın Bolşeviklerin galip çıkmasıyla Gürcistan Sovyetler Birliği içinde bir federe cumhuriyet

haline gelirken, Güney Osetya 1922’de Gürcistan’a bağlı özerk bölge statüsü elde etmiştir (Potier, 2001, s. 13). 1925’te Rusya’ya bağlanan Kuzey Osetya ise 1936’da özerk cumhuriyet statüsü kazanmış, ancak Güney Osetya’nın Gürcistan’a bağlı özerk bölge statüsünde herhangi bir değişiklik olmamıştır (Sandıklı, İsmayılov ve Gafarlı, 2014, s. 30). Böylece Osetya’nın günümüzde de devam eden Kuzey-Güney şeklindeki bölünmüş yapısı oluşturulmuştur.

Sovyetler Birliği döneminde büyük bir sorun yaşamayan Gürcüler ve Osetler, 1980’lerin sonlarına gelinceye kadar gerilimlerden uzak şekilde bir arada yaşamışlardır. Bu dönemde toplumsal düzeyde yakın ilişkilere sahip olunmuş, bunun somut bir göstergesi olarak Sovyetler Birliği içerisinde en çok milletlerarası evlilik Gürcüler ve Osetler arasında gerçekleşmiştir (Nan, 2010, s. 243). Toplumsal düzeydeki iyi ilişkiler, *perestroyka* politikasının hayata geçirilmesi sonrasında Sovyetler Birliği genelinde artan milliyetçi gerilimlerden olumsuz etkilenmeye başlamıştır. Gürcü milliyetçiliğinin Gürcistan’daki Abhazlar ve Osetler gibi azınlıkları dışlayan, bu halkları yabancılar olarak gören bir hüviyet kazanmaya başlaması etnik sorunlara zemin hazırlayan en önemli etkenlerden biri olmuştur (Sunny, 1994, s. 318; Wakizaka, 2022, s. 533). Bu dönemde benimsenen, “*Gürcistan Gürcülerindir*” şeklindeki milliyetçi slogan, söz konusu dışlayıcı milliyetçiliğin öne çıkan sembolik ifadelerinden biri olmuştur (Kaufman, 2001, s. 101).

Bu noktada bir parantez açarak belirtilmelidir ki Gürcistan tarih boyunca hiçbir zaman sadece Gürcülerin yaşadığı mono-etnik bir ülke olmamıştır. Etnik çeşitlilik açısından bölgede en heterojen nüfusa sahip olan ülkelerden biri olan Gürcistan’da öne çıkan azınlık gruplar arasında Azerbaycan Türkleri, Ermeniler, Osetler, Abhazlar, Acaralılar sıralanabilir. Sayıları çok olmasa da Yahudi Tatlar, Yezidiler ve Çeçen asıllı Kistler de Gürcistan’da yaşayan azınlık gruplar arasındadır (Goltz, 2006, s. 49). Bunun yanında, Joseph Stalin’in emriyle 1944 yılında Orta Asya’ya sürgün edilmeden önce Gürcistan’ın güney bölgelerinde çok sayıda Ahıska Türkünün yaşadığını da belirtmek gerekir. Fakat bu dönemde dışlayıcı milliyetçiliğin hedefinde olan gruplar, Sovyetler Birliği döneminde özerk bölge statüsü elde etmiş olan Abhazlar ve Osetler olmuştur. Acaralılar ise etnik olarak Gürcü’dür ancak Gürcistan’ın batı kısımları 17. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu tarafından fethedildikten sonra Müslüman olmuşlardır. Gürcü etnik kimliğine sahip Acaralıların Gürcistan’dan ayrılma talepleri olmamıştır (Bora, 2009, ss. 57-59).

Sovyetler Birliğinin dağılma emareleri göstermeye başladığı süreçte Gürcistan, pek çok Sovyet cumhuriyeti gibi bağımsızlık fikrine yönelirken, Gürcistan’a bağlı özerk bölge statüsünde olan Güney Osetya ise Gürcistan’dan daha fazla özerklik ve kültürel haklar talep etmeye başlamıştır. 1989 yılının Nisan ayında Tiflis’teki bağımsızlık yanlısı gösterilere Sovyet birliklerince sert bir şekilde karşılık vermesi sonucu yirmiye yakın sivil göstericinin yaşamını yitirmesi Gürcistan’da anti-Sovyet ve milliyetçi hisleri daha da alevlendirirken (Wheatley, 2005, ss. 43-44), aynı yıl Güney Osetyalılar Gürcistan’ın Güney Osetya dili ve kültürüne yönelik baskılarına karşı protestolar düzenlemiştir (Nan, 2010, s. 243). 1989’un sonlarına doğru gelindiğinde, Güney Osetya yönetiminin Oset dilinin statüsünü ve Güney Osetya’nın özerkliğini güçlendirmeye yönelik siyasi hamlelerine Tiflis yönetimi tarafından karşı çıkılması gerginliğin tırmanmasına neden olmuştur (Allen, 2022, s. 13). Güney Osetyalılar arasında Kuzey Osetya ile birleşme amacı yönünde hareket edenlerin olması da gerilimin tırmanmasında ve ilk silahlı çatışmaların başlamasında rol oynayan bir faktör olmuştur.

Sovyetler Birliği’nin dağılması sürecinde Tiflis yönetimi Oset kimliğini dışlayan ve Güney Osetya’nın özerk siyasi statüsüne karşı çıkan politikaları sürdürünce, yaşanan anlaşmazlıklar şiddetlenerek çatışmaların yaşanmasına neden olmuştur. Gürcistan bağımsızlık yolunda

ilerlerken Güney Osetya yönetimi de bölgenin bağımsız bir Sovyet Demokratik Cumhuriyeti olduğunu ilan ederek ayrılıkçı bir politikaya yönelmiştir. Bunun üzerine Gürcistan'ın Güney Osetya'nın özerklik statüsünü kaldırma kararı almasıyla sorun büyük bir çıkmaza girmiştir (Yenigün ve Bolat, 2007, s. 332). Nihayet 1991 yılında Gürcistan bağımsızlığını ilan etmiş, ülkenin ilk devlet başkanı olarak seçilen Zviad Gamsahurdia'nın Güney Osetya'daki ayrılıkçı gruplara karşı bölgeye askeri birlikler göndermesiyle Gürcistan ile Güney Osetya arasındaki ilk geniş çaplı çatışma başlamıştır (Allen, 2022, s. 13). Çatışma döneminde Güney Osetya'daki Osetlerin Kuzey Osetya topraklarına, Gürcülerin ise Tiflis'e göç etmesiyle demografik yapıda değişim yaşanmaya başlamıştır (Sandıklı ve diğerleri, 2014, s. 30).

Aralık 1991'de Sovyetler Birliği'nin resmen dağılmasıyla SSCB Dışişleri Bakanlığı görevinden istifa eden Eduard Şevardnadze, Ocak 1992'de bir darbeye görevden uzaklaştırılan Gamsahurdia'nın yerine Gürcistan'ın yeni lideri olmuştur. Şevardnadze, göreve gelmesinden kısa bir süre sonra, Haziran 1992'de Rusya Devlet Başkanı Boris Yeltsin ile Gürcistan-Güney Osetya arasında ateşkes sağlayan Soçi Antlaşması'nı imzalamıştır. Bu antlaşma ile *de facto* bağımsızlık kazanan Güney Osetya, kendi yasama, yürütme ve yargı mekanizmalarına sahip olmuştur. Böylece 2008'e kadar sürecek olan, bölgede çatışmaların asgari düzeye indiği ancak temel anlaşmazlıkların çözüme kavuşturulamadığı bir donmuş çatışma dönemi başlamıştır (Fall, 2006, s. 201). Anlaşma kapsamında Rus birlikleri ateşkes hattı boyunca Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) barış gücü olarak görev yapmaya başlamıştır (Allen, 2022, s. 13; O'Ballance, 1997, s. 119). Yeni fiili durumda uluslararası toplumun kabul ettiği bir bağımsız statüye sahip olmayan Güney Osetya, Rusya'nın siyasi, askeri ve ekonomik desteğine bağımlı hale gelmiştir. Bölgedeki çıkarlarını korumak için Güney Osetya'daki nüfuz alanını sürdürmeyi önemseyen Moskova yönetimi, BDT kapsamındaki askeri varlığının ve ekonomik yardımlarının yanı sıra, Güney Osetyalılara Rus vatandaşlığına sahip olma imkânı tanımıştır. Böylece, Gürcistan'ın gelecekte yapacağı hamleler karşısında Rus vatandaşlarını koruma kartını kullanarak müdahale edebileceği bir nüfuz alanı yaratmak istemiştir (Ekinci, 2019; Meydan, 2017, s. 426). Günümüzde Güney Osetya'da yaşayanların yaklaşık %80'inin Rus vatandaşlığına sahip olması (Acaray, 2020, s. 175), Moskova yönetiminin bu politikalarında başarılı olup istediğini büyük oranda elde ettiğini göstermektedir.

2003 yılında Eduard Şevardnadze'nin görevi bırakmak zorunda kalmasıyla sonuçlanan Gül Devrimi, Gürcistan siyasetinde Güney Osetya sorununu da etkileyecek köklü değişikliklere neden olmuştur. Ülkenin yeni Cumhurbaşkanı Mihail Saakaşvili, NATO ve AB üyeliğini gündeme getirerek Rusya'nın tepkisini çekmiştir. Yeni yönetimin ülkenin toprak bütünlüğünü yeniden tesis etme amacını vurgulaması ise Güney Osetya'daki fiili durumun Gürcistan lehine değiştirmek istediğini göstermekteydi. Bu süreç yaşanırken 2004 yılında Güney Osetya parlamentosu ayrılıkçı bir hamle yaparak Rusya Federasyonu ile birleşme kararı almış ve Rusya'ya bu doğrultuda resmi taleplerde bulunmuş, ancak Moskova yönetimi bu talebe sıcak bakmamıştır (Sandıklı ve diğerleri, 2014, s. 30). Ancak bu tavır Rusya'nın Güney Osetya meselesini Gürcistan'ın tasarrufuna bıraktığı anlamına gelmemiş, Moskova yönetimi Güney Osetya'nın statüsü konusunda Gürcistan ile ters düşmeye devam etmiştir. Gürcistan, Rusya'nın açık uyarılarına/tehditlerine rağmen Güney Osetya'ya yönelik toprak bütünlüğünü tesis etme yönündeki politikalarından vazgeçmemiştir (Antonenko, 2008, ss. 23-24). Böylece 2004 yılından itibaren karşılıklı ufak çaplı saldırılar ile yeniden başlayan çatışmalar 2008 yazında gerilimin yeni bir savaşa evrilmesi sonucunu doğurmuştur (Markedonov, 2015, ss. 114-116).

Tiflis yönetimi, çatışmaların başlamasıyla Gürcü köylerine ateş açanlar arasında barış gücü olarak bölgede konuşlanan Rus birliklerinin de olduğunu iddia etmiş, silahlı kuvvetlerini bölgeye sevk ederek geri adım atmayacağını göstermiştir (Sandıklı ve diğerleri, 2014, s. 31). Gürcistan'ın Güney Osetya'nın başkenti konumundaki Şinval'i bombalamasıyla alevlenen çatışma Rusya'nın sert bir şekilde devreye girmesiyle kısa sürede Gürcistan-Rusya savaşına dönüşmüştür. Savaşın ardından Moskova yönetimi Güney Osetya ve Abhazya'nın bağımsızlığını tanımış ve bu bölgeleri fiilen kendi kontrolü altına almıştır. Bu meselede Gürcistan'ın yanında yer alan Batılı ülkeler ise söz konusu tek taraflı bağımsızlık kararlarını ve Rusya'nın bölgeye askeri anlamda yerleşmesini Gürcistan'ın toprak bütünlüğüne saldırı olarak görüp kınamıştır (Acaray, 2020, s. 171). Böylece 1992'deki Soçi Antlaşması sonrası oluşan donmuş çatışma durumuna benzer şekilde sorun taraflar arasında bir çözüme kavuşturulamamışken, Rusya'nın bölgedeki nüfuzu daha da artmıştır. Gelinek noktada, Gürcistan ile Güney Osetya arasındaki esnek idari sınırlar artık bir tarafta Rus güçlerinin, diğer tarafta Gürcülerin devriye gezdiği katı sınır hattına dönüşmüştür (Toal ve O'Loughlin, 2013, s. 138). Tiflis yönetimi Güney Osetya ve Abhazya'daki egemenliğini fiili olarak kaybetmiştir.

Sonuç olarak, asırlardır bir arada yaşayan, dini ve kültürel açıdan birbirine yakın iki millet olan Gürcüler ve Osetler, Sovyetler Birliği'nin dağılması sürecinden itibaren, Güney Osetya'nın statüsü konusundaki anlaşmazlıkların tırmanmaya başladığı 1989'dan beri kendilerini bir türlü dinmeyen bir çatışmanın ve derin bir bölünmenin içinde bulmuşlardır (Allen, 2022, s. 12; King, 2008, s. 216). 1990'ların başında ve 2008 yılında yaşanan çatışmalar sonucunda yüzlerce kişi yaşamını yitirirken binlercesi de yaşadığı yeri terk etmek zorunda kalmıştır (Sotiriou, 2019, ss. 172-173). Siyasi açıdan analiz edildiğinde, artık Rusya'nın da ayrılmaz bir parçası olduğu Güney Osetya meselesinin pek çok çatışma örneğinde görüldüğü gibi çözümsüzlüğe hapsediği düşünülebilir. Devletler ve siyasi elitler düzeyinde sorunun çözümü, barış inşası ve uzlaşma noktasında etkili adımların atıl(a)madığı yorumu yapılabilir. Ancak bu karamsar tablo- dan kurtulmak ve barış ve toplumsal uzlaşma açısından yerel aktörlerin potansiyelini keşfetmek için toplumsal düzeyde Gürcüler ve Osetler arasındaki ilişkilere yakından bakmak gereklidir. Bir sonraki bölümde görüleceği gibi, Gürcüler ve Osetlerin birbirlerine ve yaşanan çatışmalara yönelik algı ve perspektifleri siyasi düzlemdeki çatışma tablosuna tam olarak uymamaktadır. Toplumsal düzeyde, günlük yaşamda aralarında bir düşmanlık bulunmayan bu iki milletin ilişkileri kaçınılmaz olarak çatışma sürecinden olumsuz etkilenmiş olsa da çatışma dinamiklerinin toplumlar arası ilişkileri tamamen etkisi altına aldığı söylenemez. Gürcü-Oset ilişkilerinde ve bu toplumların birbirlerine ilişkin tutumlarında barışın izini takip etmek halen mümkündür.

Çatışmaların Gürcü-Oset Toplumsal İlişkilerine ve Nüfus Dengelerine Yansıması

Gürcüler ve Osetler arasında asırlardır devam eden yakın ilişkiler ve sıkı toplumsal bağlar mevcuttur. İki millet çok eski tarihlerden beri birlikte yaşamış, birbirleriyle dostluk kurmuş, evlenmiş, tarihin çeşitli dönemlerinde ortak düşmanlara karşı birlikte mücadele etmiş, birbiriyle dayanışma içerisinde olmuştur (Wakizaka, 2017, ss. 638-639, 2022, s. 542). Barış ve uyum içinde yaşama geleneği Sovyetler Birliği döneminde de varlığını korumuş, bu dönemde iki millet arasında yaşanan evlilikler öne çıkarken, başta başkent Tiflis olmak üzere, Gürcistan'ın kentler ya da kırsaldaki pek çok bölgesinde ve Güney Osetya'da Osetler ile Gürcüler bir arada yaşamıştır (Cornell, 2001, s. 109; Gachechiladze, 1995, s. 87). Sovyetler Birliğinde 1989 yılında yapılan nüfus sayımına göre Gürcistan'da yaşayan Osetlerin sayısı 165.000 iken, Güney

Osetya'daki Oset nüfusu 63.200 idi (Markedonov, 2015, s. 111). Dolayısıyla Gürcistan'ın diğer bölgelerinde yaşayan Osetlerin sayısı, Güney Osetya'dakilerden fazla idi. Bu dönemde başkent Tiflis'te 30 binin üzerinde Oset yaşarken (Totadze, 2008, s. 22), Gori ve Rustavi gibi Gürcistan'ın diğer önemli şehirlerinde de nüfusun önemli bir kısmı Osetlerden oluşmaktaydı. Güney Osetya'nın demografik yapısına bakıldığında ise nüfusun üçte ikisini Osetler oluştururken yaklaşık 28.500 kişilik bir Gürcü nüfusu Osetlerle birlikte yaşamaktaydı (Toal ve O'Loughlin, 2013, s. 136). Bu iki büyük topluluğun yanı sıra yaklaşık 2.100 Rus ve 900 Yahudi Güney Osetya nüfusunun geri kalanını oluşturmaktaydı (Markedonov, 2015, s. 111).

Bugün Gürcü-Oset ilişkileri daha çok Güney Osetya sorunu üzerinden, bu bölgeye odaklanılarak ele alınsa da Güney Osetya dışında Gürcistan'ın başka bölgelerinde de Osetlerin Gürcülerle birlikte yaşadığı görülmektedir. Bu durum, Gürcüler ile Osetler arasında toplumsal düzeyde bir düşmanlığın ya da karşılıklı kadim nefretlerin söz konusu olmadığını en önemli göstergelerindendir. Zira eğer bu iki toplum arasında etnik nefret, kimliksel düşmanlık ya da tarihi husumet gibi sorunlar olsaydı Osetlerin Güney Osetya içinde homojen bir nüfus oluşturması beklenirdi. Gündelik yaşamda, toplumsal ilişkilerde sorunların olduğu bir durumda Osetlerin Gürcistan'ın başka bölgelerinde Gürcülerle barış içinde birlikte yaşamaya şaşırtıcı olurdu. Aynı şekilde, Güney Osetya'nın nüfusunun üçte birinin Gürcülerden oluşması mümkün olmazdı. Nitekim 1990'ların başlarından itibaren Gürcistan ile Güney Osetya arasında pek çok siyasi kriz ve çatışma dönemi yaşanmış olsa da 2008 yılındaki savaşa kadar Güney Osetya içindeki Gürcü nüfus Osetlerle birlikte yaşamaya devam etmiş, Gürcülerin zorla yerinden edilmesi ve etnik temizlik gibi süreçler yaşanmamıştır (Markedonov, 2015, s. 113). Ancak Rusya'nın da devreye girmesiyle sorunun farklı bir boyuta taşındığı ve Güney Osetya'nın tek taraflı olarak bağımsızlığını ilan ettiği 2008 yılındaki savaştan sonra bir arada yaşama kültürünün tam olarak ortadan kalkmasa da önemli oranda zarar gördüğü söylenebilir.

Günümüzde Güney Osetya'nın nüfus verileriyle ilgili net bir bilgi elde etmek mümkün olmasa da yaklaşık 20.000'e yakın Gürcü'nün halen Güney Osetya'da yaşadığı tahmin edilmektedir. Çatışmalar öncesi rakamlarla kıyaslandığında Güney Osetya'daki Gürcü nüfusunda düşüş olduğu görülse de bu düşüşün bir arada yaşama kültürünü ortadan kaldıran ve Güney Osetya'yı tamamen homojen nüfuslu bir Oset toprağı haline getiren boyutlarda olmadığı belirtilmelidir. Üstelik sayısı tam olarak bilinmeyen Gürcü-Oset evlilikleri ile kurulan bağlar da varlığını korumaktadır. Ancak Gürcü ve Osetlerin bir arada yaşama kültürüne zıt şekilde gelişen daha büyük demografik değişimin Gürcistan'da, Güney Osetya dışındaki bölgelerde yaşayan Osetlerin nüfusunda gerçekleştiği gözlemlenmektedir. Çatışma öncesi dönemde Gürcistan içinde sayıları 100 bini aşan Osetler, 2014 yılında Gürcistan'da yapılan nüfus sayımı sonuçlarının gösterdiği üzere bugün sadece yaklaşık 14.400 kişilik bir nüfusa sahiptir (Minority Rights Group, 2018).

Gürcistan ile Güney Osetya arasındaki siyasi anlaşmazlığın elbette toplumsal boyutta çeşitli olumsuz etkileri söz konusu olmuştur. Siyasi anlaşmazlığın silahlı çatışmalara evrilmeye başladığı ilk dönem olan 1990'ların başlarında Güney Osetya'nın içine ve civarındaki köylere militan gruplar tarafından baskınların düzenlenmesi sonucu pek çok Oset Kuzey Osetya'ya ya da Rusya'nın başka bölgelerine göç etmiştir. Böylece silahlı çatışmaların başlamasıyla bölgenin yerel sakinleri için güvenlik kaygıları baş göstermiş, bu kaygılarla göç edenler nedeniyle Gürcistan'daki Oset nüfusu azalmaya başlamıştır (Sordia, 2009, s. 13; Toal ve O'Loughlin, 2013, s. 136). Benzer şekilde çatışmalar nedeniyle Güney Osetya'da yaşayan Gürcüler, evlerini terk edip

Tiflis ve Gürcistan'ın diğer bölgelerine göç etmek zorunda kalmıştır (Murusidze ve Chankvetadze, 2022, ss. 45-46). Özellikle Şinval'ın kuzeyinde bulunan, Gürcü enklavı olarak da anılan bölgede Gürcülerin yaşadığı köylerin neredeyse tamamı yerel milis güçler tarafından yağmalanmış ve ardından yerle bir edilmiştir (Amnesty International, 2008; Toal ve O'Loughlin, 2013, s. 137). Dolayısıyla savaş nedeniyle zorla yerinden edilme sorunu hem Gürcüler hem de Osetler için geçerli olan bir toplumsal sorundur. Yaşanan çatışmaların etkisiyle hem Gürcistan'ın hem de Güney Osetya'nın nüfus yapısı çatışma öncesi döneme göre etnik açıdan daha homojen hale gelmiş, bir arada yaşama geleneği bu süreçte yara almıştır.

2008 yılında yaşanan savaşın ardından Rusya Güney Osetya'nın bağımsızlığını tanıırken, Güney Osetya ile Gürcistan arasına bir sınır hattı çizme girişiminde bulunmuştur. İki devlet arasındaki sınırlara benzer bir sınır bölgesi ve kontrolü oluşturmaya çalışan Moskova yönetiminin bu hamlesi, özellikle söz konusu sınır hattında yaşayan Gürcülerin ve Osetlerin yaşamını derinden etkilemiştir. Güney Osetya ile Gürcistan'ı ayıran bu sınır uygulaması doğal ya da tarihsel sınırlara dayanmadığından, pek çok köyün ve tarım arazisinin bir kısmının sınırın öteki tarafında kalmasına, aynı zamanda bölgedeki toplumsal ilişkilerin de bu yapay bir sınır çizimiyle bölünmesine neden olmuştur. Çizilen sınır nedeniyle Güney Osetya tarafında kalan Gürcüler, kendilerini Rusya'nın kontrolünde olan ve bağımsız bir devlet olma iddiasındaki bir bölgenin içinde bulmuşlardır. Sınırın Gürcistan tarafında kalan yüzlerce Gürcü köylü ise, sınırın öteki tarafındaki tarım arazilerine erişemez ve tarım ürünlerinden gelir elde edemez hale gelmiştir. Gürcistan nüfus sayımı verilerine göre, sınır hattı boyunca yer alan köylerin nüfusunun yaklaşık dörtte biri son on yılda Gürcistan'ın içlerine taşınmış ya da ülkeyi tamamen terk etmek zorunda kalmıştır. Sınırın Güney Osetya tarafında da benzer sorunlar yaşanmakta ve sınır çizilmesinin getirdiği zorluklar nedeniyle hem Osetler hem de Gürcüler başka bölgelere göç etmek zorunda kalmaktadır. Her ne kadar son yıllarda Gürcistan ve Güney Osetya otoriteleri arasında gerçekleşen temaslar neticesinde belli şartlar altında sınır geçişleri yeniden mümkün hale gelmiş olsa da sınır oluşturma sürecinin hem Gürcüler hem de Osetler açısından toplumsal yaşamda yarattığı olumsuz etkiler varlığını korumaktadır (Vartanyan, Lucena ve Malaney, 2022).

Yaşanan çatışmaların gündelik yaşama bir diğer yansıması, Gürcüler ve Osetlerin birbirlerine olan güveninin zedelenmesidir. Bir arada yaşadıkları yerlerde iki toplumun mensupları casus, ajan, hain gibi yaftalara uğramaktan çekinmektedir. Toplumsal gerilimlerden uzak durmak için Gürcülerin çoğunluk olduğu yerlerde Osetler, Osetlerin çoğunluk olduğu yerlerde ise Gürcüler kendi kimliklerini gizleme yoluna gidebilmektedir. İki toplum arasındaki en önemli kimliksel fark konuşulan dil olduğundan (Wakizaka, 2017, s. 642), kimliği gizleme çabası genellikle dil üzerinden gerçekleşmekte, örneğin Güney Osetya'nın başkenti konumundaki Şinval'de yaşayan Gürcüler Gürcüce konuşmaktan çekinebilmektedir. Bazı durumlarda ise isimler ya da soy isimler kimliği ele verdiğiinden bu noktada bir gizlenme çabasına girilmektedir. Her nasıl olursa olsun, yaşanan çatışmaların toplumsal yaşama olumsuz etkisi, birlikte yaşanan yerlerde kimliklerin çatışma öncesi dönemlerdeki gibi özgürce ifade edilememesi, iki toplumun mensuplarının da bunu yapmaktan çekinebilmesidir (Murusidze ve Chankvetadze, 2022, s. 28).

Tiflis, Nigoza ve Aresperani'de saha araştırması yürüten Wakizaka (2022), birçok kişinin Gürcüler ve Osetler arasındaki Sovyetler Birliği dönemi ve öncesine dayanan yakın ve dostane ilişkilerin zarar görmesini Gamsakhurdia'nın Osetleri dışlayan milliyetçi politikalarına bağladığını aktarmıştır. Yazarın araştırması sırasında görüşmeler yaptığı bölge sakini Osetler, Gamsakhurdia döneminde Güney Osetya'daki birçok kişinin baskı ve saldırılara dayanamayıp

Kuzey Osetya'ya göç ettiğini ifade etmiştir. Güney Osetya dışında Gürcistan'ın başka bölgelerinde yaşayan Osetler de bu gerilimden payını almış, Gürcüler ile Osetler arasında adeta görünmez duvarlar oluşmaya başlamıştır (Wakizaka, 2022, s. 542). Yerel halk arasında öne çıkan bir diğer görüş de Güney Osetya bağlamında ortaya çıkan Gürcü-Oset geriliminin başta Rusya olmak üzere yabancı devletlerin kendi çıkarları için yapay bir şekilde yarattığı bir sorun olduğu şeklindedir (Wakizaka, 2022, s. 544).

Sorunun kimliksel boyutu ele alındığında, Gürcüler ve Osetler arasında kökleri tarihe dayanan bir gruplar arası düşmanlıktan söz etmenin mümkün olmadığı görülmektedir. Aksine, iki millet arasındaki ilişkilerin tarihi karşılıklı nefret ve düşmanlıktan ziyade dostluk, iş birliği ve barış içinde bir arada yaşama örnekleriyle doludur. Nitekim kimlik açısından bakıldığında, her iki millet de Ortodoks Hristiyanlık inancına sahip olmasıyla dini bir yakınlık taşımaktadır. Bunun yanında, asırlardır bir arada yaşamanın sonucu olarak kültürler arası etkileşim de iki milleti birbirine yakınlaştırmıştır (Wakizaka, 2017, s. 637). Kimlik ve kültür açısından birçok ortak noktaya sahip olan Gürcüler ve Osetleri birbirinden ayırt etmenin oldukça zor olduğunu söylemek mümkündür. Nitekim bu benzerlikler dolayısıyla Osetlerin Gürcü toplumuna çok zorlanmadan entegre olabildiği görülmektedir (Sordia, 2009, s. 9). Bu bilgiler ışığında, Gürcüler ile Osetler arasındaki kimliksel farklılıkların yaşanan çatışmanın altında yatan temel sebepler arasında sıralanamayacağı söylenebilir. Bu noktada dini ve kültürel olarak iki millet arasında pek çok ortak nokta ve yakınlık söz konusu olsa da etnik milliyetçilik ve buna bağlı olarak ortaya çıkan siyasi ve teritoryal sorunlar ve Rusya gibi önemli bir bölgesel aktörün müdahalesi anlaşmazlıkların ana hattını oluşturmuştur.

Silahlı Çatışmaların Devreye Girmesinin Toplumsal İlişkilere Etkileri

Toplumsal, kimliksel ayrışmalar çoğu zaman silahlı çatışmaların ana sebebi olmasa da sonucu olabilmekte, silahların ve şiddetin devreye girmesi ayrışmaları derinleştirebilmektedir. Çatışma örneklerinin pek çoğunda görüldüğü gibi, silahlı çatışmanın yaşanması Gürcüler ile Osetler arasındaki anlaşmazlıkları derinleştirmiş, savaşın yarattığı toplumsal travmalar, savaş nedeniyle yerinden edilmiş kişiler ve mülteciler gibi yeni sorun alanlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Siyasi düzeydeki anlaşmazlıklar temelinde başlayan çatışma, şiddetin devreye girmesiyle Gürcüler ile Osetler arasındaki toplumsal bölünmeleri ve güvensizliği artırmıştır (Garb, 2009). Özellikle 2008'de yaşanan savaşın ardından toplumların birbirlerine güveni derinden sarsılmış, çatışma çözümü için öncelikle toplumsal düzeyde karşılıklı güvenin yeniden tesis edilmesini olmazsa olmaz bir koşul haline getirmiştir (Allen, 2022, s. 14). 2008 savaşı sonrası Güney Osetya'da gerçekleştirdikleri saha araştırmasında Osetlerin Gürcülere yönelik fikirlerini inceleyen Toal ve O'Loughlin (2013), araya şiddet ve savaş girdikten sonra toplumların arasının nasıl açıldığını gözler önüne sermektedir. Zira bu çalışmada, Osetler arasında Gürcülere yönelik olumsuz görüşlerin şekillenmesinde ve savaş dönemi Güney Osetya'yı terk etmek zorunda kalan Gürcülerin geri dönüşüne karşı çıkılmasında, savaş döneminde bizzat tecrübe edilen şiddetin önemli rol oynadığı tespit edilmiştir (Toal ve O'Loughlin, 2013, s. 138).

Gürcistan ile Güney Osetya arasında yaşanan çatışmanın toplumsal düzeyde yansıma bulduğu en önemli alanlardan birisi geçmişin taraflarca farklı şekillerde yorumlanması ve birbirine zıt resmi anlatıların toplumsal düzeyde büyük oranda kabul görmesidir. Birbiriyle çatışma yaşayan grupların yaşananlara dair birbirine zıt anlatılara sahip olması, çatışmanın nedenlerine dair farklı açıklamalar ortaya koymaları neredeyse tüm çatışma sonrası toplumlarda görülen bir durumdur. Bu toplumlarda silahlı çatışma sona erse de çatışmanın bu kez geçmişe

dair resmi veya gayri resmi anlatılarda devam ettiği görülmektedir (Bar-Tal, 2007; Oberschall, 2013; Ross, 2013). Taraflar çatışma dönemini yorumlarken yaşananları seçici bir şekilde, kendileri lehine bir anlatı oluşturma amacıyla ele almaktadır. Bu durum Gürcistan-Güney Osetya çatışması örneğinde de görülmekte ve çatışmanın olumsuz etkilerini derinleştirerek çözüm ihtimalini zorlaştırmaktadır. Güney Osetya'nın 2008'den beri Gürcistan'dan kopmuş halde olması ve Rusya'nın yoğun etkisi altında varlığını sürdürmesi, siyasi düzeyde olduğu gibi toplumsal düzeydeki ilişkilerin de kopma noktasına gelmesine neden olmuştur. 1990'lar öncesi barış içinde bir arada yaşama pratiklerinin halen hatırlanmasına rağmen, Rusya'nın Güney Osetya'yı Gürcistan'dan izole etme politikalarının da etkisiyle birbiriyle teması azalan Gürcü ve Oset toplumlarının yaşanan çatışma ve ayrışmaya yönelik bakış açılarının olumsuz etkilenmeye başladığı söylenebilir (Chankvetadze ve Murusidze, 2021, s. 1). Gürcistan ile Güney Osetya toplumları birbirinden ayrılmış şekilde, sosyal etkileşimden uzak yaşamaya devam ederlerse, Gürcüler ve Osetlerin birbirilerine yönelik tutum ve düşünceleri doğrudan toplumsal ilişkilerden ziyade medya ve kitle iletişim araçları gibi dolaylı yoldan alınan bilgilerle şekillenecektir. Bu durum, toplumların birbirlerine yönelik bakış açısını, Gürcistan, Güney Osetya ve Rusya gibi temel aktörlerin medya, eğitim, kitle iletişim araçları gibi kanallarla oluşturduğu anlatının etkisine daha açık hale getirecektir (Chankvetadze ve Murusidze, 2021, ss. 5-8).

Gürcüler yaşanan anlaşmazlık ve çatışmaları, bölgedeki Çarlık Rusya'sına kadar geriye giden Rus hakimiyetinin yarattığı sorunlar bağlamında değerlendirmektedir (Broers, 2008, s. 281). Bu çerçevede 2008'de yaşanan savaşı Güney Osetya'da giderek artan Rus askeri varlığına işaret ederek Rusya'nın Gürcistan'a yönelik işgal faaliyetlerinin son halkası olarak yorumlamışlardır (Acaray, 2020, s. 172). Osetlere göre ise çatışmanın altında yatan temel sebep, Gürcistan'ın Sovyetler Birliği dönemi öncesine kadar geriye götürülebilecek olan, Osetlere yönelik siyasi baskı ve hakimiyet çabalarıdır. Bu baskı politikaları Sovyetler Birliğinin dağılması sürecinde artmış, 2008'de ise tekrar alevlenerek zirve noktasına ulaşmıştır. Bu bağlamda Osetler, Ağustos 2008'deki savaşta Gürcülerin kaçan sivilleri hedef aldığı olaylara atıfta bulunarak, Gürcülerin kendilerine yönelik soykırım girişiminde bulunduğunu iddia etmiştir (Allen, 2022, s. 14). Gürcistan'ın Güney Osetya'da soykırım ve etnik temizlik gibi savaş suçları işlediği iddiasının ortaya konulmasında Rusya'nın da büyük bir desteğinin olduğu belirtilmelidir. Güney Osetya'daki varlığını meşrulaştırmak isteyen Moskova yönetimi, Gürcistan'ın savaş suçları işlediği iddiasını Uluslararası Ceza Mahkemesine taşımıştır (Çakmak, 2009, s. 56; Meydan, 2017, s. 426). Sonuç olarak tarafların geriye dönüp yaşananlara baktıklarında karşılıklı olarak birbirlerini suçlaması, birbirine zıt tarihsel anlatılar oluşturmaları, taraflar arasında sadece siyasi ilişkiler boyutunda sorunlar oluşturmamakta, gündelik yaşamda toplumlar arasında mesafe ve gerilim oluşmasında pay sahibi olmaktadır.

Toplumsal İlişkilerde Gündelik Barışın İzleri

Gürcüler ve Osetler arasındaki ilişkiler yaşanan çatışmalardan olumsuz etkilenmiş olsa da toplumsal ilişkilere yakından bakıldığında gündelik barışın izlerine rastlamak mümkündür. Bu bağlamda toplumsal ilişkilerin, siyasi elitler ve devletler düzeyinde oluşan karamsar denilebilecek tabloyu tam olarak yansıtmadığı görülmektedir. Öncelikle belirtilmelidir ki, 1989-1990 yıllarında Gürcistan'da azınlıkları dışlayıcı bir milliyetçiliğin yükseldiği ve Güney Osetya ve Abhazya'da ayrılıkçı taleplerin dillendirilmeye başladığı dönemde pek çok Osetyalı siyasi arenada yükselen bu gerilim karşısında Gürcistan'a olan bağlılıklarını ortaya koymuşlar, Gürcü-Oset tarihsel birlikteliğine vurgu yaparak ayrılıkçı söylemden uzak durmuşlardır (Cornell, 2002, s.

191). Dahası, 1990'ların başlarında ve 2008'de yaşanan gerginlikler ve silahlı çatışmalara rağmen Gürcistan'ın pek çok bölgesinde Osetler ve Gürcüler beraber yaşamaya devam etmiştir (Wakizaka, 2022, ss. 544-545). İki toplumun yerel düzeyde birbirlerine karşı tutumları, yaşanan çatışmaların olumsuz etkilerine rağmen düşmanlık boyutuna ulaşmamıştır. Aksine, geçmişten beri süregelen karşılıklı dostane tutumun çatışmalar nedeniyle yara almasına rağmen varlığını koruduğu gözlemlenebilmektedir. Pek çok Gürcü, kültürlerinin önemli bir parçası olan misafirperverliğin Osetlere karşı da sergilendiğini, Onları misafir olarak görüp onlara kucak açtıklarını anlatmaktadır (Broers, 2008, s. 288). Osetler ise binlerce yıldır yaşadıkları anayurtlarındaki topraklarda misafir olarak anılmayı küçük düşürücü bulduklarını ifade etmekte ve kendilerini tıpkı Gürcüler gibi bu toprakların kadim milletlerinden biri olarak gördüklerini vurgulamaktadırlar. Gürcülerle ilişkilere gelince, uzun yıllardır bir arada yaşadıkları Gürcü komşularıyla iyi ilişkilere sahip olduklarını belirtmektedirler (Allen, 2022, s. 12; Wakizaka, 2022, ss. 536; 544).

Çatışma yaşamış toplumların yerel ilişkilerde geliştirdiği gündelik barış pratiklerinden birisi, özellikle çatışma dönemine dair ya da çatışmayla ilgili anlaşmazlıklarla ilgili tartışmalı konulara girmekten kaçınmaktır. Pek çok çatışma sonrası toplumda, hassas konuları açmanın yaratacağı gerilimden uzak durmak için bu tip bir mekanizma geliştirilmektedir (Mac Ginty, 2014, 2021). Bu duruma Gürcü-Oset ilişkilerinde de rastlamak mümkündür. Gürcü ve Oset toplumları birbirleriyle gündelik ilişkilerinde gerginlik oluşturabilecek konular olan Güney Osetya ve Abhazya meselelerini konuşmaktan uzak durmaya çalışmaktadır (Wakizaka, 2017, ss. 651-652). Henüz tartışmaya hazır olmadıkları konulardan kaçınma pratiği göstermeleri, Gürcü ve Oset toplumlarının gündelik yaşamda gerginliklerden uzak bir şekilde bir arada yaşama çabalarının göstergesidir. Bu tutum doğrudan toplumsal barış inşa etmeye yönelik bir çaba olmaktan uzak olsa da günlük yaşamda huzursuzluk oluşturacak bir ortamdan kaçınmak için geliştirilmiş pragmatik bir tercih niteliği taşımaktadır.

Gürcistan içerisinde yaşayan Osetlerin Gürcü toplumunda kabul görmek, dışlayıcı bir tutuma maruz kalmamak için tarihsel Gürcü-Oset dostluğuna ve birlikteliğine vurgu yaptığı görülmektedir (Wakizaka, 2017, ss. 652-653). Bu tutum da toplumsal düzeydeki gündelik barış pratiklerinden biri olarak değerlendirilebilir. Zira hassas konuları tartışmaktan kaçınmaya benzer şekilde amaç, Gürcülerden gelebilecek toplumsal tepkileri ve olumsuz düşünceleri bertaraf etmek ve böylece gerginlikten uzak durmaktır. Ancak bu tutumun pragmatik boyutun bir adım ötesinde, yerel düzeyde tohumları atılabilecek barış ve uzlaşma için bir potansiyel taşıdığı da belirtilmelidir. Zira Osetlerin Gürcülerle aralarındaki çatışmaları, yaşanan olumsuz olayları gündeme getirmek yerine barış ve dostluk içinde geçen ortak tarihi öne çıkarması, karşı tarafı düşman olarak algılamaktan uzak durmaya çalıştıkları ve hatta onlara aralarındaki ilişkide genel kaidenin barış, çatışmanın ise istisna olduğu mesajı vermek istedikleri şeklinde yorumlanabilir.

Gürcü ve Oset toplumları arasında gündelik barış tutumu olarak değerlendirilebilecek bir diğer husus, yaşanan çatışmalar değerlendirilirken kimliksel farklılıklardan kaynaklı toplumsal düşmanlıklar ya da etnik nefret gibi özcü açıklamalara gidilmemesidir. Bunun yerine, çatışmaların temel nedenleri ele alınırken siyasi elitlerin ve bu elitler tarafından hayata geçirilen belli başlı politikaların sorumlu tutulduğu görülmektedir. Bu tutum gündelik barış pratikleri çerçevesinde, Mac Ginty'nin "suçu başkasına yükleme" (*blame deferring*) kavramıyla açıklanabilir. Örneğin Osetlerin pek çoğu 1990'larda yaşanan çatışmaların altında yatan temel sebep

olarak Gamsahurdia'nın dışlayıcı milliyetçiliğine ve baskı politikalarına işaret etmektedirler. Hatta pek çok Oset için 2008'de yaşanan çatışmanın da esas sorumlusu, o dönemde Gürcistan'ın başında olan Saakaşvili yönetiminden ziyade 1980'lerin sonu ve 1990'ların başlarında dışlayıcı milliyetçi politikalarıyla Gürcüler ile Osetler arasındaki sorunları yaratan Gamsakhurdia yönetimidir. Bu yoruma göre, 2008'de olanlar Gamsakhurdia döneminde fitili ateşlenen ve bir türlü çözüme kavuşmayan sorunların yeniden alevlenmesidir (Wakizaka, 2017, ss. 650-651).

Osetlerin yaşanan çatışmaların sorumlusu olarak o dönemde Gürcistan'ın başında olan siyasi yönetimi görmesi, elbette şaşırtıcı değildir. Ancak bu tutumun gündelik barış açısından önemi, yaşananların Gürcülerle Osetler arasında aşılabilir düşmanlıklardan kaynaklanmadığı şeklinde bir görüşü yansıtmaktadır. Sorunun kaynağı olarak siyasi düzeydeki meselelere işaret edilmesi yerine Gürcüler ve Osetler arasındaki toplumsal ilişkilere de yansıyan uyumsuzluk ve husumete vurgu yapılsaydı, toplumlar arasında gündelik barış potansiyelinden bahsetmek zorlaşır. Ancak Osetlerin yaşanan çatışmalardan bir bütün olarak Gürcülerini sorumlu tutmayıp belli bir siyasi lider dönemindeki spesifik politikaları suçlu görmesi aslında dolaylı olarak Gürcülerle bir husumetleri olmadığını göstermektedirler. Pek çok Gürcü'nün yaşanan çatışmayı Rusya gibi dış aktörlerin kışkırttığını, yaşananların temel sebebinin Moskova'nın politikaları olduğunu savunmaları da benzer şekilde değerlendirilebilir. Böylece meselenin temelinde Osetlere yönelik bir düşmanlık olmadığı, Rusya'nın etkisi olmasa Gürcülerle Osetlerin bir sorunu olmadığı mesajı verilmektedir (Chankvetadze ve Murusidze, 2021, s. 5).

Gürcü ve Osetlerin birbirlerine yönelik değerlendirmelerinde gündelik barış açısından önem taşıyan esas nokta, çatışmanın nedenlerinin toplumlar tarafından nesnel ve doğru biçimde ele alınıp alınmaması değildir. Her iki toplumun da yaşananlara ilişkin geliştirdiği açıklamalar doğru ve yanlışlar içerebilir. Nesnel bir değerlendirme ışığında, yaşanan çatışmaların toplumsal düzeydeki birtakım ayrışmalara ve husumetlere dayalı nedenlerinin olduğu da tespit edilebilir. Ancak esas mesele, gerçekte neyin yaşandığından ziyade yaşananların toplumlar tarafından nasıl yorumlandığıdır. Zira benimsenen yorumlama biçimi, toplumsal ilişkilere dair bir tercihi içerisinde barındırmaktadır. Gürcüler ve Osetlerin yaşananları yorumlarken karşı tarafı bizatihi o gruba mensup olduğundan dolayı suçlamaktan kaçınması, diğer bir ifadeyle sorunu kimlik farklılıklarında, çözümü imkânsız anlaşmazlıklarda görmemeleri, tercihin Gürcü-Oset gerginliğinden uzak durmaktan, bir diğer ifadeyle gündelik barıştan yana yapıldığını göstermektedir. Ancak yine de gündelik barışa dair yapılan bu çıkarımlar, Gürcü-Oset ilişkilerinde toplumsal düzeyde barış ve uzlaşma isteğinin hâkim olduğu anlamına gelmemektedir. Dahası, toplumsal düzeyde varlığı tespit edilen barışçıl tutumların Gürcistan, Güney Osetya ve Rusya denklemine varlığını koruyan siyasi ve teritoryal anlaşmazlığa nasıl etki edebileceği büyük bir soru işareti olarak kalmaktadır. Bu nedenle, siyasi aktörler düzeyinde var olan gerilimin toplumsal ilişkilerde aynı oranda yansıma bulmadığı görülse de bu durumun Güney Osetya meselesinin barış ve uzlaşma ile sonuçlanmasında etkili olabileceğini söylemek için henüz erkendir. Gündelik barışın siyasi uyuşmazlıkların çözümü açısından toplumsal tabandan gelen bir potansiyele işaret etmesi barış için bir umut ışığı yaksa da siyasi aktörlerin belirleyici rolünün dikkate alınması ve naif denilebilecek umutlara kapılmamak elzemdir.

Sonuç

Çatışma sonrası ülkelerde sürdürülebilir bir barışın sağlanmasında yerel aktörlerin rolü ve önemi her geçen gün daha fazla vurgulanmaktadır. Bu bağlamda son dönemlerde barış çalışmalarları ve çatışma çözümü alanında hem kuramsal hem de pratik düzlemde aşağıdan yukarı

barış, yerele dönüş çağrısı, yerel pratikler ve bakış açıları öne çıkmaktadır. Fakat barış inşasında yerel aktörlerin önemine dikkat çekilmesi ve aşağıdan yukarı barış inşasına daha çok yer verilmesi gerekliliğinin belirtilmesi, uluslararası toplum ya da devletler düzeyinde yürütülen yukarıdan aşağı barış inşasının önemszenmemesi anlamına gelmemektedir. Burada önerilen, yukarıdan aşağı çabaların başarıya ulaşmasına katkı sunabilecek, barış ve uzlaşmanın toplumsal zeminini oluşturabilecek yerel potansiyelin görmezden gelinmemesi ve barış inşası sürecine dahil edilmesidir. Bununla birlikte, yerel aktörlerin barış ve uzlaşma çerçevesinde sahip olduğu potansiyele yönelik şüpheler varlığını korumakta, uluslararası toplumun, devletlerin, siyasi ve diplomatik elitlerin yürüttüğü barış inşası sürecine ne derece katkı sunabileceği sorgulanmaktadır.

Yerel aktörlerin barış inşasına katkı sunabilme potansiyeli tartışılırken, yukarıdan aşağı barış inşasının tıkandığı bir durumda yerel düzeydeki çabaların ne kadar etkili olabileceği sorusu akla gelmektedir. Örneğin çalışmanın konusunu oluşturan Gürcistan-Güney Osetya çatışması bağlamında, Rusya ile Gürcistan arasındaki ya da daha büyük resimde Rusya ile Batı ülkeleri ve NATO/AB gibi Batı kurumları arasındaki gerilimler sürerken Gürcüler ve Güney Osetyalılar arasındaki yerel düzeyde barış inşasının ilerlemesi mümkün müdür? Bu sorunun cevabı, barışa yönelik nasıl bir beklentiye sahip olunduğuna göre değişecektir. Eğer beklenti, taraflar arasındaki sorunların pek çoğunu çözüme kavuşturan geniş çaplı bir barış ve uzlaşma ise devletler düzeyinde bir uzlaşma olmaksızın yerel çabalarla bunun sağlanması elbette mümkün değildir. Nitekim barış inşasında yerele dönüş çağrısı yapanların bu şekilde bir beklentiye sahip olmadığı söylenebilir. Ancak yerel aktörlerin yapabileceklerine dair daha gerçekçi bir beklentiye sahip olduğunda, elitler düzeyinde tıkanan sürece rağmen toplumsal düzeyde olumlu değişimlerin olabileceği görülecektir. Yine Gürcistan-Güney Osetya örneğine bakıldığında, on yılı aşkın bir süredir devletler düzeyinde çözüme yönelik başarı elde edilememiş olsa da toplumsal ilişkilere yakından bakıldığında yerel aktörlerin barış inşası çabaları sayesinde olumlu değişimlerin yaşanabildiği gözlemlenmektedir (bkz. Allen, 2022).

Gürcistan-Güney Osetya çatışmasında gerek uluslararası toplum, siyasi ve diplomatik elitler düzeyinde gerekse yerel düzeyde olsun, barış ve uzlaşmayı sağlama çabalarının oldukça pragmatik ve minimal bir şekilde ilerlediğinin altı çizilmelidir. Tarafların birlikte masaya yatırmaya açık olduğu konulardan başlanarak adım adım ilerlenmesi ve henüz hazır olunmayan konuların bir kenara bırakılması yönünde gerçekçi bir stratejinin yürütüldüğü söylenebilir. Bu bağlamda yerel düzeyde oluşan diyalog zeminleri küçümsenmemelidir. Zira tarafların aralarındaki bir meseleyi tartışmaya hazır hale gelmesi ve konuyu ele almaya başlamaları bile barış inşası sürecinde bir ilerleme anlamına gelmektedir.

Gürcü-Oset ilişkilerinde barış içinde bir arada yaşamanın ana kaide olduğu, çatışmanın ise yüzyıllardır süren barışçıl ilişkilere gölge düşüren istisnai süreci temsil ettiği söylenebilir. Sorunun kadim kimliksel düşmanlıklara, tarihsel toprak anlaşmazlıklarına dayanan bir yapısının olmaması, çözüm için umut vadetmektedir. Bu noktada toplumsal düzeyde barışın inş edilmesi yönünde ortaya konulacak çabaların, anlaşmazlığı gidermek adına yürütülen siyasi ve diplomatik süreçlere de olumlu yansması olacaktır. Ancak toplumsal aktörler çatışma karşısında siyasi aktörlere kıyasla daha barışçıl tutumlara sahip olabilse de siyasi kararların toplumlar üzerinde belirleyici etkisi, günün sonunda çatışma çözümü için siyasi düzeydeki çabaları daha önemli hale getirmektedir. Bu nedenle toplumsal düzeyde umut vadeden veriler elde edilse de devletler düzeyinde adımlar atılmadan toplumsal aktörlerin aşağıdan yukarı barış inşa etmek

için yapabileceklerinin sınırlı olduğu belirtilmelidir. Siyasi ve askeri elitlerin karar alma ve uygulama mekanizmalarındaki üstünlüğü, toplumsal grupları alınan kararlar ve bunun sonucunda yaşananları etkileyen aktörler olmaktan ziyade bunlardan etkilenen aktörler konusunda tutmaya devam etmektedir. Bu nedenle toplumsal ilişkilerdeki barış emareleri umut verici olsa da çatışma çözümü için belirleyici değildir.

Gürcüler ve Osetler arasındaki barış içinde bir arada yaşama pratikleri, siyasi düzlemdeki barış ve uzlaşma çabalarını destekleyici ve kolaylaştırıcı bir zemin sağlayabilir, ancak siyasi aktörlerin çözümünden uzak durduğu bir durumda toplumsal aktörlerin bir dönüşüm yaratması pek mümkün görünmemektedir. Bu nedenle Gürcistan, Güney Osetya ve Rusya denklemiinde varılacak bir uzlaşmanın çözüm için belirleyici olduğu, toplumsal düzeydeki gündelik barış pratiklerinin ise bu süreci destekleyici ya da kolaylaştırıcı bir rol oynayabileceği söylenebilir. 2008 sonrası süreçte Rusya'nın Güney Osetya üzerindeki etkisinin ulaştığı boyutlar, sorunun çözümünde Rusya'nın tutumunu kilit bir noktaya taşımaktadır. Rusya'nın oynayacağı rol sorunu tırmandırmak veya çözümsüzlük içinde bırakmak olabileceği gibi, Ukrayna Savaşına odaklanmış durumda olan Moskova yönetiminin Gürcistan ile Güney Osetya arasında müzakerelerin yürütülmesi ve ilişkilerde yumuşama yaşanmasına yeşil ışık yakması da ihtimal dahilindedir.

KAYNAKÇA

- ACARAY, D. (2020). Kafkasya Jeopolitiğinde Odak Noktası Olarak Güney Osetya. *Giresun Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 6(2), 168-183.
- ALLEN, S. H. (2022). *Interactive Peacemaking: A People-Centered Approach* (1. bs.). London: Routledge. doi:10.4324/9781003189008
- AMNESTY INTERNATIONAL. (2008). *Civilians in the Line of Fire: The Georgia-Russia Conflict*. London: Amnesty International. <http://amnesty.org/en/library/info/EUR04/005/2008/en> adresinden erişildi.
- ANTONENKO, O. (2008). A War with No Winners. *Survival*, 50(5), 23-36. doi:10.1080/00396330802456445
- ASKER, A. ve Kahraman, A. (2016). Gürcistan'da Devletleşme, Kimlik İnşası ve Müslüman Topluluklar. A. Aydıngün, A. Asker ve A. Y. Şir (Ed.), *Gürcistan'daki Müslüman Topluluklar: Azınlık Hakları, Kimlik, Siyaset* içinde (ss. 23-47). Ankara: AVİM Yayınları.
- AUTESSEERRE, S. (2017). International Peacebuilding and Local Success: Assumptions and Effectiveness. *International Studies Review*, 19(1), 114-132. doi:10.1093/isr/viw054
- BAR-TAL, D. (2007). Sociopsychological Foundations of Intractable Conflicts. *American Behavioral Scientist*, 50(11), 1430-1453. <https://doi.org/10.1177/0002764207302462>
- BERENTS, H. ve McEvoy-Levy, S. (2015). Theorising youth and everyday peace(building). *Peacebuilding*, 3(2), 115-125. doi:10.1080/21647259.2015.1052627
- BORA, A. (2009). *The South Ossetian-Georgian Conflict: 1990-2008*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Middle East Technical University, Department of Eurasian Studies.

- BOULDING, E. (2000). *Cultures of Peace: The Hidden Side of History*. Syracuse, NY: Syracuse University Press.
- BREWER, J. D. (2010). *Peace Processes: A Sociological Approaches*. Cambridge: Polity Press.
- BROERS, L. (2008). Filling the Void: Ethnic Politics and Nationalities Policy in Post-Conflict Georgia. *Nationalities Papers*, 36(2), 275-304. doi:10.1080/00905990801934363
- CAMPBELL, S., Chandler, D. ve Sabaratnam, M. (Ed.). (2011). *A Liberal Peace?: The Problems and Practices of Peacebuilding*. London: Zed Books.
- CHANDLER, D. (2000). *Bosnia: Faking Democracy after Dayton*. London: Pluto.
- CHANDLER, D. (2006). *Empire in Denial: The Politics of State-Building*. London: Pluto Press.
- CHANDLER, D. (2010). *International Statebuilding: The Rise of Post-liberal Governance*. London: Routledge.
- CHANKVETADZE, N. ve Murusidze, K. (2021). *Re-examining the Radicalizing Narratives of Georgia's Conflicts*. Carnegie Endowment for International Peace. <https://carnegieendowment.org/research/2021/05/re-examining-the-radicalizing-narratives-of-georgias-conflicts?lang=en> adresinden erişildi.
- CORNELL, S. E. (2001). *Small Nations and Great Powers A Study of Ethnopolitical Conflict in the Caucasus*. Richmond: Curzon.
- CORNELL, S. E. (2002). *Autonomy and Conflict: Ethnoterritoriality and Separatism in the South Caucasus—Cases in Georgia*. Uppsala: Uppsala University, Department of Peace and Conflict Research.
- CURLE, A. (1994). New Challenges for Citizen Peacemaking. *Medicine and War*, 10(2), 96-105. doi:10.1080/07488009408409148
- ÇAKMAK, C. (2009). Rusya'nın Güney Osetya Politikası, Neo-Self Determinasyon ve UCM'nin Rolü. *Bilge Strateji*, 1(1), 51-70.
- EKİNCİ, F. D. (2019). İnşacılık, Kimlik, 'Üretilmiş' Vatandaşlar: Rusya'nın Abhazya ve Güney Osetya'da Vatandaşlık Politikaları. *Uluslararası İlişkiler*, 16(61), 2019, 97-109. doi: 10.33458/uidergisi.541539
- EMİNOĞLU, A. ve Aydın, Y. (2021). Bosna-Hersek Bağlamında Antropolojinin Yeni Kullanım Alanı Olarak Barış Çalışmaları ve Barış İnşası. *Balkan Araştırma Enstitüsü Dergisi*, 10(1), 49-75. doi:10.30903/Balkan.954231
- FALL, S. B. (2006). Conflict in the South Caucasus. *Asian Affairs*, 37(2), 198-209. doi:10.1080/03068370600677520
- FETHERSTON, A. B. ve Nordstrom, C. (1995). Overcoming Habitus in Conflict Management: UN Peacekeeping and War Zone Ethnography. *Peace & Change*, 20(1), 94-119. doi:10.1111/j.1468-0130.1995.tb00625.x
- GACHECHILADZE, R. G. (1995). *The New Georgia: Space, Society, Politics*. Texas: Texas A&M University Press.

- GALTUNG, J. (1969). Violence, Peace, and Peace Research. *Journal of Peace Research*, 6(3), 167-191.
- GALTUNG, J. (2011). Peace, Positive and Negative. D. J. Christie (Ed.), *The Encyclopedia of Peace Psychology* içinde (s. wbepp189). Oxford, UK: Blackwell Publishing Ltd. doi:10.1002/9780470672532.wbepp189
- GARB, P. (2009). The View from Abkhazia of South Ossetia Ablaze. *Central Asian Survey*, 28(2), 235-246. doi:10.1080/02634930903034856
- GOLTZ, T. (2006). *Georgia Diary: A Chronicle of War and Political Chaos in the Post-Soviet Caucasus*. New York: M.E. Sharpe.
- JUSTINO, P., Brück, T. ve Verwimp, P. (Ed.). (2013). *A Micro-Level Perspective on the Dynamics of Conflict, Violence, and Development*. Oxford: Oxford University Press.
- KAUFMAN, S. J. (2001). *Modern Hatreds: The Symbolic Politics of Ethnic War*. Ithaca, NY: Cornell University Press.
- KİNG, C. (2008). *Ghost of Freedom*. Oxford ; New York: Oxford University Press.
- LEDERACH, J. P. (1997). *Building Peace: Sustainable Reconciliation in Divided Societies*. Washington, DC: United States Institute of Peace Press.
- LEONARDSSON, H. ve Rudd, G. (2015). The 'local turn' in peacebuilding: A literature review of effective and emancipatory local peacebuilding. *Third World Quarterly*, 36(5), 825-839. doi:10.1080/01436597.2015.1029905
- MAC GINTY, R. (2006). *No War, No Peace: The Rejuvenation of Stalled Peace Processes and Peace Accords*. New York: Palgrave Macmillan.
- MAC GINTY, R. (2008). Indigenous Peace-Making Versus the Liberal Peace. *Cooperation and Conflict*, 43(2), 139-163. doi:10.1177/0010836708089080
- MAC GINTY, R. (2010). No War, No Peace: Why so Many Peace Processes Fail to Deliver Peace. *International Politics*, 47(2), 145-162.
- MAC GINTY, R. (2014). Everyday peace: Bottom-up and local agency in conflict-affected societies. *Security Dialogue*, 45(6), 548-564. doi:10.1177/0967010614550899
- MAC GINTY, R. (2021). *Everyday Peace: How So-called Ordinary People Can Disrupt Violent Conflict*. New York: Oxford University Press.
- MAC GINTY, R. (2022). Everyday Peace. *The Palgrave Encyclopedia of Peace and Conflict Studies*. London: Palgrave Macmillan.
- MAC GINTY, R. ve Firchow, P. (2016). Top-down and bottom-up narratives of peace and conflict. *Politics*, 36(3), 308-323. doi:10.1177/0263395715622967
- MAC GINTY, R. ve Richmond, O. P. (2013). The Local Turn in Peace Building: A critical agenda for peace. *Third World Quarterly*, 34(5), 763-783. doi:10.1080/01436597.2013.800750
- MARKEDONOV, S. (2015). The South Ossetia Conflict. A. Bebler (Ed.), *"Frozen Conflicts" in Europe* içinde (1. bs., ss. 111-118). Opladen: Verlag Barbara Budrich. <https://www.jstor.org/stable/j.ctvdf0bmg.11> adresinden erişildi.

- MEYDAN, V. (2017). 2008 Rusya-Gürcistan Savaşı'nın Uluslararası Hukukta Kuvvet Kullanma Yasağı Çerçevesinde Analizi. *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 417-429. doi:10.33905/bseusbed.344587
- MINORITY RIGHTS GROUP. (2018). Ossetians in Georgia. *Minority Rights Group*. 17 Aralık 2024 tarihinde <https://minorityrights.org/communities/ossetians/> adresinden erişildi.
- MURUSİDZE, K. ve Chankvetadze, N. (2022). *Everyday Peace Indicators in Conflict-Affected Communities*. Tbilisi: PMC Research Center.
- NAN, S. A. (2010). The Roles of Conflict Resolution Scholars in Georgian- Abkhaz and Georgian-South-Ossetian Conflict and Conflict Resolution. *Cambridge Review of International Affairs*, 23(2), 237-258. doi:10.1080/09557571003745856
- NEWMAN, E., Paris, R. ve Richmond, O. P. (Ed.). (2009). *New Perspectives on Liberal Peacebuilding*. Tokyo, New York: United Nations University Press.
- NORDSTROM, C. (1997). *A Different Kind of War Story*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- O'BALLANCE, E. (1997). *Wars in the Caucasus, 1990-1995*. New York: New York University Press.
- OBERSCHALL, A. (2013). History and Peacebuilding. R. Mac Ginty (Ed.), *Routledge Handbook of Peacebuilding* içinde (ss. 171-182). Oxon; New York: Routledge.
- PARIS, R. (2010). Saving liberal peacebuilding. *Review of International Studies*, 36(2), 337-365. doi:10.1017/S0260210510000057
- POTIER, T. (2001). *Conflict in Nagorno-Karabakh, Abkhazia and South Ossetia: A Legal Appraisal*. The Hague: Kluwer Law International.
- RICHMOND, O. P. (2007). The Transformation of Peace; NR Cooper, 'Review article: On the crisis of the liberal peace'. *Conflict, Security and Development*, 7(4), 605-616.
- RICHMOND, O. P. (2009a). A post-liberal peace: Eirenism and the everyday. *Review of International Studies*, 35(3), 557-580. doi:10.1017/S0260210509008651
- RICHMOND, O. P. (2009b). Becoming Liberal, Unbecoming Liberalism: Liberal-Local Hybridity via the Everyday as a Response to the Paradoxes of Liberal Peacebuilding. *Journal of Intervention and Statebuilding*, 3(3), 324-344. doi:10.1080/17502970903086719
- ROSS, M. H. (2013). The Politics of Memory and Peacebuilding. R. Mac Ginty (Ed.), *Routledge Handbook of Peacebuilding* içinde (ss. 91-101). Oxon; New York: Routledge.
- RUPESINGHE, K. (1995). *Conflict Transformation*. New York: St. Martin's Press.
- SAMUELS, K. (2006). Post-Conflict Peace-Building and Constitution-Making. *Journal of International Law*, 6(2), 663-682.
- SANDIKLI, A., İsmayilov, E. ve Gafarlı, O. (2014). *Kafkasya'daki Gelişmeler ve Türkiye* (No: 60). İstanbul: Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi.
- SORDIA, G. (2009). *Ossetians in Georgia: In the wake of the 2008 war* (ECMI Working Paper No: 45). Flensburg: European Centre for Minority Issues (ECMI).

- SOTİRİOU, S.A. (2019). The Irreversibility of History: The Conflicts in South Ossetia and Abkhazia. *Problems of Post-Communism*, 66(3), 172-185. <https://doi.org/10.1080/10758216.2017.1406310>
- SUNY, R. G. (1994). *The Making of the Georgian Nation*. Bloomington: Indiana University Press.
- TOAL, G. ve O'Loughlin, J. (2013). Inside South Ossetia: A survey of attitudes in a *de facto* state. *Post-Soviet Affairs*, 29(2), 136-172. doi:10.1080/1060586X.2013.780417
- TOTADZE, A. (2008). *The Ossets in Georgia: Myth and Reality*. Tbilisi: Universal.
- VARTANYAN, O., Lucena, J. G. ve Malaney, M. (2022, 6 Aralık). Fenced In: Stabilising the Georgia-South Ossetia Separation Line. *International Crisis Group*. 16 Aralık 2024 tarihinde <https://www.crisisgroup.org/europe-central-asia/caucasus/georgia/fenced-stabilising-georgia-south-ossetia-separation-line> adresinden erişildi.
- WAKİZAKA, K. (2017). Gürcistan Osetlerinde Kimlik: Lagodekhi ve Kaspi Örneği. *Vakanüvis—Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, (2), 636-658.
- WAKİZAKA, K. (2022). Gürcistan'daki Gürcü-Oset İlişkileri ve Ortak Tarih Anlayışı. *İstanbul Geleşim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 532-548.
- WARE, A. ve Ware, V.-A. (2022). Everyday peace: Rethinking typologies of social practice and local agency. *Peacebuilding*, 10(3), 222-241. doi:10.1080/21647259.2021.1997387
- WHEATLEY, J. (2005). *Georgia from National Awakening to Rose Revolution: Delayed Transition in the Former Soviet Union*. Aldershot: Ashgate.
- YENİGÜN, C. ve Bolat, M. A. (2007). Gürcistan: Kaf Dağı'nın Ardındaki Çatışma. K. İnât, B. Duran ve M. Ataman (Ed.), *Dünya Çatışmaları: Çatışma Bölgeleri ve Konuları içinde* (C. 1, ss. 329-340). Ankara: Nobel Yayıncılık.

EXTENDED ABSTRACT

The dissolution of the Soviet Union gave rise to numerous territorial disputes, one of which was the South Ossetian issue, an emblematic reflection of the complex ethnic, political, and historical dynamics of the Caucasus region. South Ossetia, an autonomous region of Georgia, became a focal point of contention involving not only local actors but also regional powers, Russia in particular. The 2008 Russo-Georgian war significantly deepened this crisis, which continues to revolve around Georgia's aspirations to restore its territorial integrity, South Ossetia's separatist ambitions, and Russia's political, military, and economic support aimed at securing its regional interests. Currently, South Ossetia operates as a *de facto* independent state under Russia's influence and control, with little progress made by the parties or the international community toward a sustainable solution.

This study examines how the political and territorial stalemate over South Ossetia affects Georgian-Ossetian societal relations. It seeks to shift the focus from high-level political negotiations to the micro-level dynamics of everyday life, where the potential for peacebuilding and reconciliation may emerge. The conceptual framework of the study is based on the everyday peace concept, which emphasizes the importance of local actors and their social interactions in promoting peace. This approach posits that even in protracted and seemingly intractable conflicts, ordinary people belonging to opposing groups may exhibit behaviors and attitudes in

their daily lives that contribute to reducing tensions and creating opportunities for reconciliation.

The research uses a qualitative methodology, drawing on written and visual secondary sources such as scholarly articles, reports, and documents that explore social relations and mutual perceptions between Georgians and Ossetians. The findings reveal that despite the ongoing political and territorial conflict, Georgian and Ossetian societies retain historical ties of coexistence and friendship that have not been completely eradicated by the violence and tensions of recent decades. Practices of everyday peace are evident in social interactions, where individuals often avoid contentious conflict-related issues, emphasize shared cultural values and traditions, and attribute the causes of the conflict to political actors rather than to inherent social or ethnic animosities.

At the same time, the study underscores the negative impact of the conflict on Georgian-Ossetian social relations. The demographic shifts caused by forced migration, the borderization policy led mainly by Russia, and the escalation of violence have eroded the culture of coexistence that once characterized these communities. In addition, mutual trust has been severely damaged, with individuals in mixed communities often hiding their ethnic identity to avoid potential stigmatization or suspicion. The findings also suggest that the dominant narratives on both sides further entrench divisions by creating opposing understandings of the root causes of the conflict.

Despite identifying promising traces of everyday peace in Georgian-Ossetian relations - such as the persistence of historical friendships, the avoidance of sensitive topics, and the attribution of conflict responsibility to political actors rather than societal divisions - the study also underscores the significant challenges posed by the political and territorial stalemate. These findings suggest that bottom-up, community-driven peacebuilding efforts, while essential, are insufficient in the absence of top-down political processes. The overarching political dynamics, shaped by regional powers such as Russia and the entrenched positions of state actors, continue to dictate the trajectory of the conflict. Thus, the study concludes that sustainable peace and reconciliation in the South Ossetian context will require the alignment of grassroots peace practices with substantive progress in high-level political negotiations and conflict resolution initiatives.